

Σπύρος Παπαλουκάς, «SYNOPSIS» (Κατερίνα Χουζούρη)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ζωγραφική, αγιογραφίες, σχέδια και μακέτες, περιλαμβάνει η έκθεση «Σπύρος Παπαλουκάς. SYNOPSIS», με 130 και πλέον αντιπροσωπευτικά έργα, της εξελικτικής πορείας του μεγάλου ανανεωτή της ελληνικής ζωγραφικής, τα οποία αποκαλύπτουν την προσφορά του, στη στερέωση του ελληνικού μοντερνισμού. Ο Παπαλουκάς, από το 1909, έστρεψε την προσοχή του στη ζωγραφική, όταν πρωτοξεκίνησε τις σπουδές του στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών, έως το 1956 που άφησε την τελευταία του πνοή, καθηγητής πλέον της Α.Σ.Κ.Τ., σε ηλικία 65 ετών.

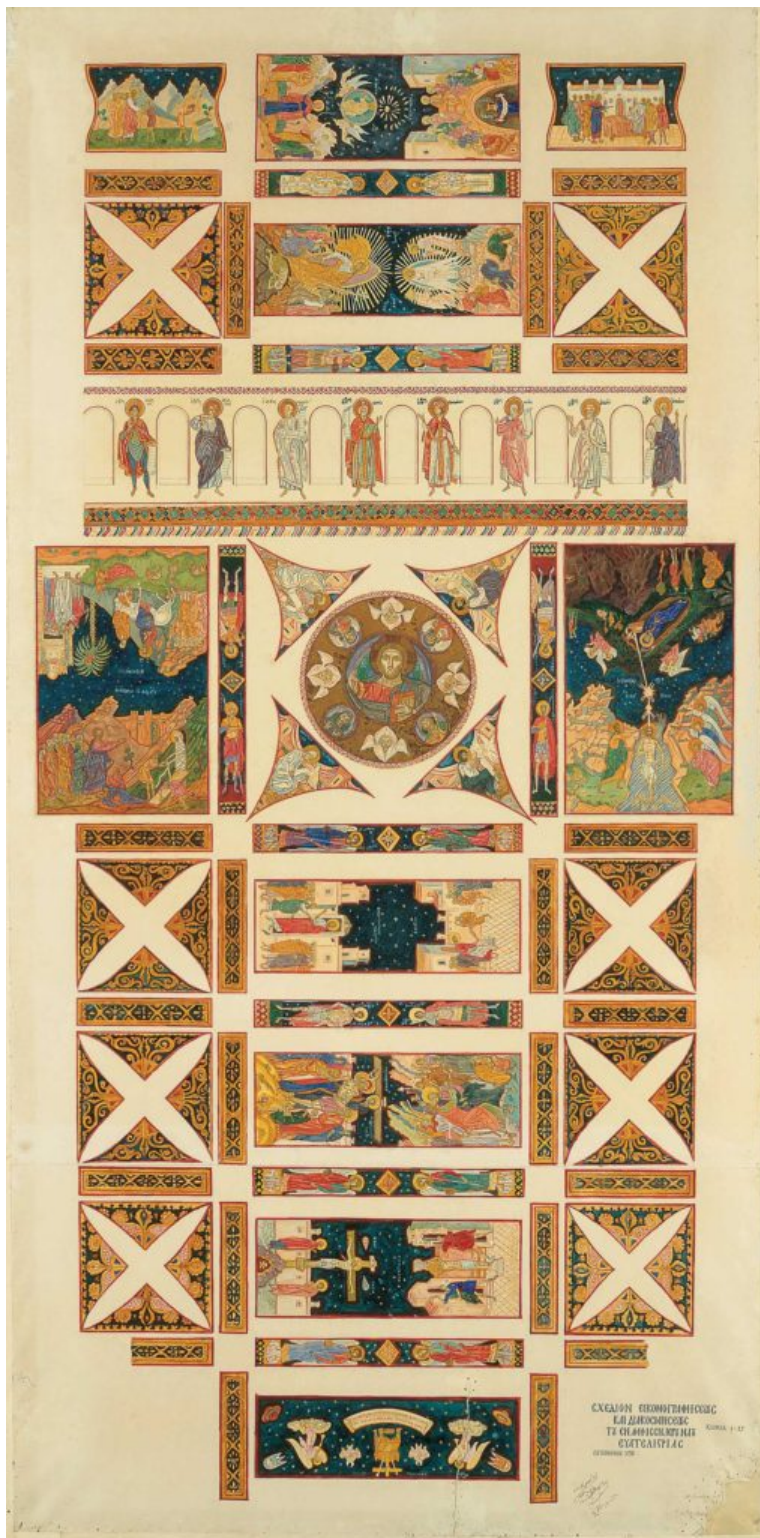
Σ.Παπαλουκάς

Το σχέδιο, όλα αυτά τα χρόνια αποτελούσε τον πυρήνα της ζωγραφικής του δράσης. Άριστος σχεδιαστής και σπουδαίος ζωγράφος, αν και έζησε την παραγμένη περίοδο ανάμεσα στον Α΄ και Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και βίωσε τις τραυματικές εμπειρίες του Εμφυλίου στον τόπο μας, συνειδητά στράφηκε στην αποτύπωση της γαλήνιας ενατένισης της ζωής. Τοπία, νεκρές φύσεις και πορτραίτα, συνθέτουν το κύκνειο άσμα της δημιουργικής του δράσης. Διετέλεσε διευθυντής της Δημοτικής Πινακοθήκης του Δήμου Αθηναίων και παράλληλα το αγιογραφικό του έργο, αποτελεί φωτεινό παράδειγμα της τεχνοτροπικής αλήθειας της ορθόδοξης εκκλησίας. Ο Παπαλουκάς, με το πλούσιο εικαστικό του έργο, άνοιξε ένα νέο δρόμο πέρα από την επίμονη σπουδή και κατανόηση της βυζαντινής τέχνης, συμβάλλοντας άμεσα και δυναμικά στην ανάδειξη του μοντερνισμού στον τόπο μας.

Σ. Παπαλουκάς, Η προδοσία, τέμπερα, 128,5×92,5, αντίγραφο από τη μακέτα της Μητροπόλεως Αμφισσας

Ο Γιάννης Μόραλης γράφει για το έργο του Παπαλουκά: «Πάντα θαύμαζα στα έργα του τη σοφή σύνθεση, το ευαίσθητο χρώμα και την αγάπη με την οποία ήταν καμωμένα. Λυπάμαι, που δεν είχα την τύχη να τον γνωρίσω περισσότερο και σαν άνθρωπο, γιατί ο Σπύρος Παπαλουκάς, εκτός από την προσφορά του στην ελληνική τέχνη, έδωσε το μεγάλο παράδειγμα ενός τίμιου και αφοσιωμένου στην εργασία του ζωγράφου, που δεν θέλησε ποτέ να προδώσει τον εαυτό του, για μια εύκολη επιτυχία», ενώ ο Δημήτρης Μυταράς από τη δική του πλευρά υποστηρίζει: «Νομίζω ότι από τους ζωγράφους της γενιάς του, είναι ο πλέον «διδασκτικός», με την έννοια του δασκάλου που στο έργο του κωδικοποιούνται μια σειρά από συμπεράσματα.

Σ.Παπαλουκάς,Μακέτα Μητροπόλεως Άμφισσας, 1927, τέμπερα
σε χαρτί, 96,5×196εκ

(...) Η σχεδόν μανιακή του αναζήτηση στις παρυφές της φόρμας, η αμεσότητα, η βαθύτατα χρωματική αίσθηση των σχεδίων του, μας τα αφήνουν χωρίς φθορές, γεμάτα ζωντάνια και χωρίς τις επιδράσεις του art-nouveau, που ταλαιπώρησε τη γενιά του και άφησε φθαρτά σημεία ακόμη και στον Παρθένη. Τα έργα του Παπαλουκά, μου δίνουν την εντύπωση της πολύτιμης πέτρας, που μένει

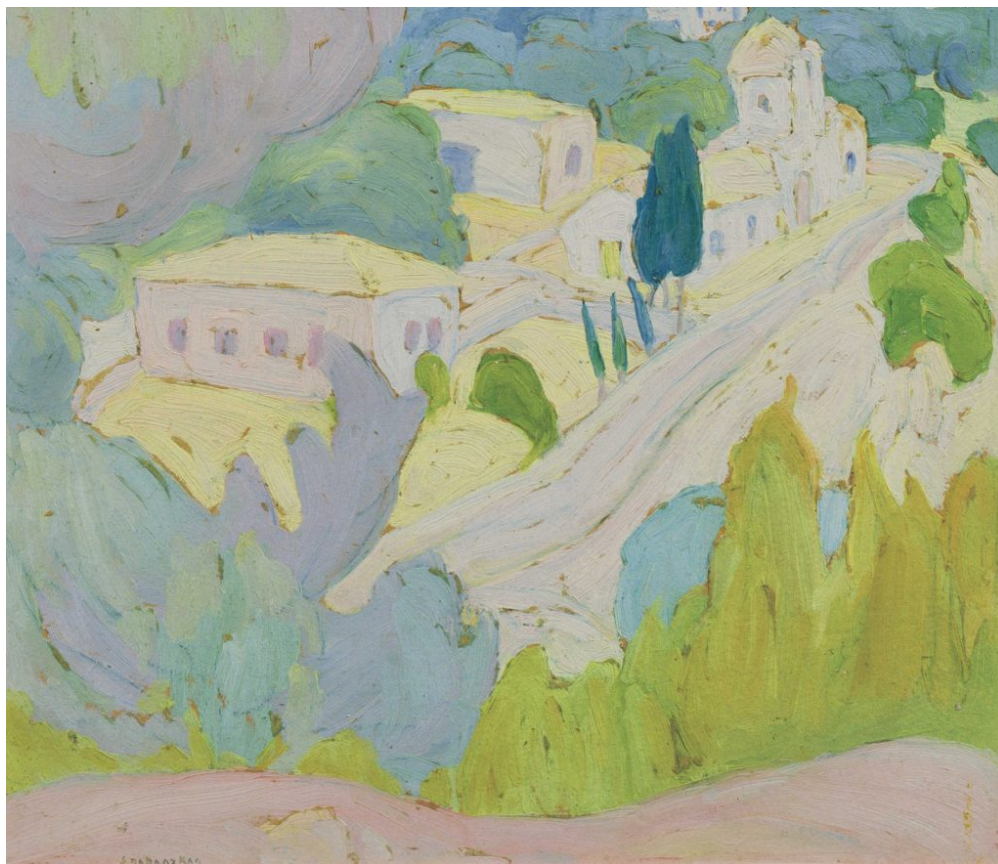
αναλλοίωτη διατηρώντας τη λάμψη της σ' όλους τους καιρούς... Δεν προτείνει τρόπο ζωγραφικής, αλλά την έρευνα σε βάθος. Είναι το στοιχείο, νομίζω, που τον κάνει κάθε στιγμή επίκαιρο».

Σ.Παπαλουκάς, Πορτρέτο παιδιού, 1925, λάδι σε χαρτόνι, 59,5×51εκ

Στην έκθεση αυτή παρουσιάζονται τα μνημειακά του έργα: «Πορτρέτο Παιδιού» (1925), «Πορτρέτο Στρατή Δούκα» (1924), «Πορτρέτο Νίκου Κανελλόπουλου» (1956), αυτοπροσωπογραφίες του ζωγράφου, «Ο Ναός της Αφαίας» (1923), «Πλαγιά» (1923), «Αρσανάς Μεγίστης Λαύρας» (1924), «Μονή Διονυσίου» (1924), «Σκήτη Αγίου Ανδρέα» (1935), «Αρσανάς Μονής Παντοκράτορας» (1924), «Σπίτια Αγιάσου» (1925), «Καφενείο στη Μυτιλήνη» (1929), «Θάλασσα στην Πάρο (1928), «Άγιος Φωκάς» (1948), «Νησάκια Πάρου» (1948) και «Σπίτια στην Ύδρα» (1955), φανερώνοντας την προτίμησή του, απέναντι στην απόδοση της ελληνικής φύσης και των μοναστηριών του Αγίου Όρους, αφού οι ανθρωποκεντρικοί του πίνακες είναι συγκριτικά λίγοι με το υπόλοιπο έργο του. Ο ίδιος συχνά επαναλάμβανε: «η φύση είναι το θαύμα του Θεού και η τέχνη το θαύμα του ανθρώπου». Παράλληλα,

οι μακέτες της Μητροπόλεως Αμφίσσης (1927), οι φορητές εικόνες «Η Προδοσία», «Η Αποκαθήλωση», «Ο Άγιος Ανεμπόδιστος», «Ο Εσταυρωμένος Χριστός», «Ο Άγιος Δημήτριος» και τα υπέροχα ανθίβολα, μαρτυρούν τη βαθιά του αφοσίωση στη χριστιανική παράδοση.

Σ.Παπαλουκάς, Άποψη Αίγινας, 1923, λάδι σε χαρτόνι, 20×24εκ

Ο επιμελητής της έκθεσης, Τάκης Μαυρωτάς, γράφει: «Η ρυθμικότητα του είναι του, ταυτίζεται μ' αυτή την ίδια τη λειτουργία της φύσης, την οποία αποδίδει με δέος. Το κύριο μέρος της δημιουργίας του εστιάζεται στη ζωγραφική ερμηνεία, με νέα πλαστικά εκφραστικά μέσα. Η δυνατότητά του να μπορεί να δει μ' έναν άλλο τρόπο τη φύση και τον κόσμο, συνιστά την ποίηση στο έργο του. Ο ζωγράφος δουλεύει στοχαστικά και αδιάλειπτα πάνω στο χαρτόνι, στο λινό πανί χωρίς καμία προετοιμασία ή στον καμβά, για την απόδοση των εικαστικών του οραμάτων.

Σ.Παπαλουκάς,Κόκκινος πύργος, 1925,λάδι σε χαρτόνι, 57×50εκ

Το σχέδιο αποτελεί τον πυρήνα της ζωγραφικής του δράσης, ορίζοντας την αρχή των πάντων. Σχεδιάζει συνήθως με το αιχμηρό μολύβι, για μεγαλύτερη ακρίβεια, αφήνοντας σε αρκετούς πίνακες κυρίαρχη την αίσθηση του σχεδίου, χωρίς να το καλύπτει με χρώματα. Παράλληλα, όταν ήθελε να τονίσει τα περιγράμματα, σε ορισμένες του συνθέσεις, άφηνε ένα κενό στην επιφάνεια του πίνακα αχρωμάτιστο. (...)

Σ.Παπαλουκάς, Καμπαναριό και κόκκινες στέγες, 1925, λάδι σε χαρτόνι,
59x48εκ4

Ακούραστα, όλα τα δημιουργικά του χρόνια επιδίωκε τη μελετημένη οργάνωση του ζωγραφικού χώρου, βασισμένου στις αρμονικές χαράξεις, τη στέρα δομή της σύνθεσης, την αρμονία των χρωμάτων και των τόνων. Η ένταση της εικόνας ήταν το ζητούμενο, όπως, για παράδειγμα, ένα τοπίο από τη Μυτιλήνη ή την Πάρο, καμωμένο στην ύπαιθρο με χρώμα και φως, που σου προκαλεί την εντύπωση της ζωντάνιας και της αλήθειας της φύσης. Ο Παπαλουκάς επέστρεφε πάντα στη φύση, ως το τέλος της ζωής του, προσφέροντας ένα έργο πλούσιο σε έμπνευση και παλμό, που ανακαλύπτει και αναδεικνύει τον ποιητικό παράδεισο της Ελλάδας».

Σ.Παπαλουκάς, Δέντρο, 1923, λάδι σε χαρτόνι, 24x20εκ

Η έκθεση «Σπύρος Παπαλουκάς. Synopsis. Ζωγραφική, αγιογραφίες, σχέδια και μακέτες» είναι η 6η ατομική έκθεση που έχει οργανώσει το Ίδρυμα Εικαστικών Τεχνών και Μουσικής Β. και Μ. Θεοχαράκη από την ίδρυσή του το 2007. Την επιμέλειά της έχει ο Τάκης Μαυρωτάς, ενώ η έκθεση η οποία ξεκίνησε την Τετάρτη 5 Οκτωβρίου, θα διαρκέσει έως τις 30 Οκτωβρίου.

Κατερίνα Χουζούρη